

Sygn. akt I ACa 1107/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Elżbieta Karpeta
Sędziowie :	SA Lucyna Świdorska-Pilis (spr.) SO del. Aneta Pieczyrak-Pisulińska
Protokolant :	Anna Wieczorek

po rozpoznaniu w dniu 21 kwietnia 2016 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa D. R. i A. R.

przeciwko Województwu (...)

o ochronę dóbr osobistych i zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 21 września 2015 r., sygn. akt II C 765/14

1) oddała apelację;

2) zasądza od powodów na rzecz pozwanego 2.070 (dwa tysiące siedemdziesiąt) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO del. Aneta Pieczyrak-Pisulińska	SSA Elżbieta Karpeta	SSA Lucyna Świdorska-Pilis
-------------------------------------	----------------------	----------------------------

I ACa 1107)15

UZASADNIENIE

Powodowie A. R. i D. R. domagali się nakazania pozwanemu Województwu (...) usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych poprzez skierowanie do powodów na piśmie przeprosin o treści: „ Wojewódzki Ośrodek (...) w S.

oświadcza, że na skutek niedopełnienia swoich obowiązków, wynikających z przepisów prawa, w szczególności w zakresie prowadzenia i aktualizowania Wojewódzkiego (...), Wojewódzki Ośrodek (...) w S., naruszył dobra osobiste A., D. R., także jako prawo do trwałości więzi rodzinnych, uczuciowych z dzieckiem, prawo do komfortu psychicznego związanego z działaniem instytucji państwowych, samorządowych, poczucia bezpieczeństwa. W związku z powyższym Wojewódzki Ośrodek (...) w S. przeprasza Państwa A. i D. R.” ORAZ zasądzenia od pozwanego kwoty 20 000 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu tytułem zadośćuczynienia.

W uzasadnieniu swego stanowiska powodowie wskazywali, że w dniu 23 lipca 2012 r. złożyli do Sądu Rejonowego w Z. wniosek o przysposobienie małoletniego G. Z.. Podstawą złożonego wniosku był dokument „(...)” z dnia 13 lipca 2012r. Dokument ten stwierdzał, że w oparciu o sytuację prawną dziecka, Komisja ds. Doboru Wojewódzkiego Ośrodka (...) w S. dokonała doboru rodziny A. i D. R.. W toku postępowania, w dniu 7 października 2013 r. Sąd Rejonowy w Z. zwrócił się do Urzędu Stanu Cywilnego w Z. o odpis zupełny aktu urodzenia małoletniego. Z otrzymanego aktu stanu cywilnego wynikało, że w dniu 21 lipca 2011r. małoletni został uznany przez biologicznego ojca w Urzędzie Stanu Cywilnego, a nadto nosi nazwisko K.. Stwierdzało to, że sytuacja prawna małoletniego nie była uregulowana.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana wносиła o jego oddalenie i zasądzenie kosztów procesu.

Motywuując swoje stanowisko pozwany podawał, że wszystkie podjęte przez Wojewódzki Ośrodek (...) w S. działania, w związku z procedurą adopcyjną powodów, były zgodne z obowiązującymi wówczas przepisami prawa, a szczególności ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej. Podniósł pozwany i to, że sama procedura przysposobienia nie jest komfortowa dla wszystkich uczestników procesu adopcyjnego i do czasu ustanowienia prawomocnego przysposobienia nie sposób mówić o pewności w procesie kształtowania nowej rodziny.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił powództwo i nie obciążył powodów kosztami procesu.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Z. pismem z dnia 5 lipca 2012 r. przesłał do Wojewódzkiego Ośrodka (...) w S., dokumenty dotyczące kierowanego do adopcji, jak wskazał, małoletniego G. Z., urodzonego dnia (...) Dokumentami tymi były: karta dziecka, kserokopia postanowienia Sądu Rejonowego w Z. odnośnie wydania zarządzeń opiekuńczych ((...)) z dnia 16 lutego 2011r., kserokopia postanowienia Sądu Rejonowego w Z. z dnia 15 lutego 2012r. o pozbawieniu władzy rodzicielskiej matki, kserokopia aktu zupełnego urodzenia dziecka, kserokopia zaświadczenia z Sądu Rejonowego w Z. z dnia 29 czerwca 2012r., sygn. akt (...) o ustanowieniu opieki prawnej nad dzieckiem. Z odpisu zupełnego aktu urodzenia z daty 8 lutego 2011r. wynikało, że dziecko nosi imiona G., A., nazwisko Z.. Z aktu tego wynikało nadto, że na podstawie art. 42 ust. 2 prawo o aktach stanu cywilnego wpisano (...) jako nazwisko ojca i jego nazwisko rodowe i na wniosek matki (...) jako imię ojca. Z tzw. „Karty dziecka” wynikało natomiast, że ojcostwo nie zostało ustalone. Powodowie zgłosili się jako kandydaci starający się o przysposobienie dziecka do Ośrodka (...) w S. w dniu 14 marca 2011 r. Dnia 16 lipca 2012 r. Ośrodek (...) w S. przedstawił powodom do rozważenia i decyzji przysposobienie G. Z., na co powodowie się zdecydowali. Powodowie złożyli do Sądu Rejonowego w Z. dnia 23 lipca 2012 r. wniosek o przysposobienie G. Z.. W toku sprawy, w październiku 2013 r., ustalonym zostało na podstawie odpisu zupełnego aktu urodzenia dziecka z dnia 14 października 2013 r., że dziecko zostało uznane przez G. K. w dniu 21 lipca 2011 r. i nosi nazwisko (...). Podjęte zostało z urzędu postępowanie o pozbawienie G. K. władzy rodzicielskiej nad małoletnim G..

W ocenie Sądu pierwszej instancji wskazane przez powodów prawo, jak bezpieczeństwo rodziny, rozumiane jako niezakłócone przez określone okoliczności zewnętrzne, funkcjonowanie rodziny stanowi dobro osobiste. Jest naruszeniem dobra osobistego, rozumianego jako bezpieczne, niezakłócone funkcjonowanie rodziny, ujawnienie nowej okoliczności, wpływającej na proces kształtowania się rodziny. Przyczyną oddalenia powództwa było przyjęcie przez Sąd pierwszej instancji, że pozwanemu w procedurze adopcyjnej, podjętej z udziałem powodów i małoletniego G., nie można przypisać bezprawności działania.

Od powyższego rozstrzygnięcia apelację złożyli powodowie, wnosząc o jego zmianę poprzez uwzględnienie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów procesu za obie instancje. Jako żądanie ewentualne zgłoszony został wniosek o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Skarżący zarzucali:

1) naruszenie art. 24 kc w zw. z art. 156 pkt 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej poprzez ich błędną wykładnię, prowadzącą do uznania, że zachowanie ośrodka adopcyjnego polegające na skierowaniu do adopcji i przekazaniu rodzicom adopcyjnym dziecka, w stosunku do którego pełnię praw rodzicielskich posiadał ojciec biologiczny, który po wyjściu z zakładu karnego szukał dziecka i mógł stanowić zagrożenie dla jego bezpieczeństwa, jak również dla bezpieczeństwa nowopowstałej rodziny, przy czym ośrodek adopcyjny wobec zaistniałej sytuacji pozostawił powodów samym sobie i nie udzielił im żadnego wsparcia, mieści się w granicach określonych porządkiem prawnym i tym samym nie jest bezprawne, podczas gdy ustawową zasadą jest, że postępowanie adopcyjne winno być prowadzone dla dobra dziecka i rodziny, co warunkuje zachowanie należytej staranności w procesie zbierania aktualnych i prawdziwych informacji o dziecku, w tym w szczególności o sytuacji prawnej dziecka, którą to należyta staranność trzeba oceniać z uwzględnieniem zawodowego charakteru działalności ośrodka adopcyjnego, zaś działanie przeciwne, tj. oparcie się w tak istotnej oraz newralgicznej kwestii na nieaktualnych dokumentach stwierdzających okoliczność w zasadzie niweczącą przysposobienie, musi być ocenione jako bezprawne, rażąco sprzeczne z zasadami współżycia społecznego;

2) naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 233 §1 kpc poprzez przyjęcie, że przed wprowadzeniem nowelizacji art. 156 pkt 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ośrodek adopcyjny nie miał obowiązku zbierania aktualnych danych o dzieciach zakwalifikowanych do adopcji, co stoi w rażącej sprzeczności z zasadami doświadczenia życiowego i logiki, bowiem prowadzi do wniosku, że przed przedmiotową nowelizacją ośrodki adopcyjne mogły opierać się na nieaktualnych dokumentach, w tym na aktach urodzenia dzieci, które nie tylko nie odzwierciedlały rzeczywistości, ale były wręcz z rzeczywistością sprzeczne niweczyły sens i zasadności adopcji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powodów nie zasługuje na uwzględnienie.

W uzupełnieniu Sąd Apelacyjny ustala:

W sprawie (...) 6 sierpnia 2012 r. (a zatem p dwóch tygodniach od złożenia wniosku o przysposobienie) Sąd Rejonowy w Z. powierzył pieczę nad małoletnim G. powodom. Orzeczenie o przysposobieniu małoletniego zapadło w dniu 14 maja 2014 r. Przez cały okres postępowania małoletni przebywał pod pieczę powodów.

Dowód: orzeczenia zapadłe w sprawie Sądu Rejonowego w Z. (...).

Zważyć należy:

Kodeks cywilny nie zawiera definicji dóbr osobistych, poprzestając na ich przykładowym wyliczeniu. Jednak można wskazać, że dobra osobiste to wartości niematerialne, ściśle związane z osobą ludzką (a także poprzez odesłanie z art. 43 kc z osobą prawną). Przyjmuje się, że są to chronione prawem dobra o charakterze niemajątkowym, przysługujące każdemu człowiekowi pewne ogólnospołecznie uznane wartości, które dotyczą integralności cielesnej i psychicznej człowieka. Przedstawiciele nauki prawa są zgodni co do tego, że ścisłej i wyczerpującej definicji tych dóbr nie da się sformułować, gdyż ich konstrukcja prawna odwołuje się do wartości moralnych, które mogą być różne oceniane i które ulegają ciągłym zmianom.

Powodowie określali jako swe naruszone dobra osobiste prawo do trwałości więzi rodzinnych, uczuciowych z dzieckiem, prawo do komfortu psychicznego związanego z działaniem instytucji państwowych, samorządowych, poczucia bezpieczeństwa.

W pierwszej kolejności podnieść należy, że „prawo do komfortu psychicznego związanego z działaniem instytucji państwowych i samorządowych” nie stanowi dobra osobistego w przedstawionym wyżej znaczeniu.

Jeśli chodzi o pozostałe, wskazane wyżej dobra, to nie można przyjąć, że uległy one naruszeniu. Procedura przysposobienia dziecka z samej rzeczy stanowi źródło pewnego stresu, związanego z koniecznością uczestnictwa w procesie sądowym. Zawsze – a w szczególności w sytuacji gdy małżonkowie decydują się na adopcję dziecka, którego matka nie zrzekła się dobrowolnie praw rodzicielskich – należy się liczyć z komplikacjami prawnymi. Nie bez znaczenia jest fakt, że małoletni G. już od sierpnia 2012 r. przebywał pod pieczęą powodów. Tworzyli zatem rodzinę w sensie faktycznym i w żaden sposób nie zostało wykazane, by dziecko było zagrożone. Należy zwrócić uwagę, że decyzje sądów, odnośnie powierzenia pieczy kandydatom na rodziców adopcyjnych, mają na uwadze w głównej mierze dobro dziecka, są decyzjami głęboko przemyślanymi, prawie zawsze poprzedzającymi przysposobienie dziecka przez te właśnie osoby.

W sensie prawnym rodzina (powodowie jako rodzice i małoletni jako ich syn) powstała po wydaniu orzeczenia przysposabiającego, a zatem po czynnościach, odnośnie których powodowie upatrują naruszenia ich dóbr osobistych. W tym miejscu nasuwa się refleksja, iż powodowie formułując tak skonstruowane powództwo, zdają się podawać, że w sytuacji gdyby przedstawiony został im aktualny akt urodzenia dziecka, nie zdecydowałiby się na jego adopcję.

Z daleko idącej ostrożności podzielić należy konkluzję Sądu pierwszej instancji, że po stronie pozwanego nie można dopatrzeć się bezprawności działania. Jak wynikało z normy art. 156 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011r., nr 149, poz. 887 ze zm.), obowiązującej w dacie procedury adopcyjnej z udziałem powodów, do zadań ośrodka adopcyjnego należało w szczególności gromadzenie informacji o dzieciach, które mogą być przysposobione. Jeżeli więc jest tak, że racjonalny ustawodawca dokonał nowelizacji brzmienia powołanego wyżej przepisu, na podstawie art. 1 pkt 59 lit b ustawy z dnia 25 lipca 2014r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2014r., poz. 1188) i z dniem 19 września 2014r. wprowadził w ustawie, w jej art. 156 ust. 1 pkt 5 zapis: „gromadzenie i **aktualizowanie** informacji o dzieciach (...)” to w dacie procedury adopcyjnej z udziałem powodów, gromadzenie przez ośrodki adopcyjne informacji nie obejmowało więc w zapisie rzeczonyj ustawy o treści „gromadzenie” obowiązku spoczywającego na ośrodku adopcyjnym, aktualizowania informacji o dziecku. W przeciwnym bowiem razie, tak dokonana nowelizacja, tej normy prawnej, nie znajdowałaby prawnie racjonalnego uzasadnienia. Należy też zwrócić uwagę i na to, że już po uznaniu dziecka przez jego biologicznego ojca wydane zostało postanowienie Sądu o pozbawieniu matki władzy rodzicielskiej, gdzie jako nazwisko dziecka figurowało nazwisko (...), i w których to aktach sprawy brak było aktu stanu cywilnego uwzględniającego uznanie. Ośrodek (...) miał prawo działać w pełnym zaufaniu do sądu, w szczególności co do nazwiska dziecka i stanowiącego podstawę orzeczenia aktu stanu cywilnego. Powyższe prowadzić więc musi do konkluzji, że pozwanemu, w procedurze adopcyjnej podjętej z udziałem powodów i małoletniego G., nie można przypisać bezprawności, rozumianej jako wykorzystanie, wśród zgromadzonych informacji o dziecku, odpisu zupełnego aktu urodzenia małoletniego G. pochodzącego z 8 lutego 2011.

Z przedstawionym względów na podstawie art. 385 kpc Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt. 1. wyroku.

Orzeczenie Sądu Apelacyjnego w przedmiocie kosztów procesu za instancję odwoławczą uzasadniają normy z art. 108§1 kpc i art. 98 kpc. Na zasądzoną kwotę 2 070 zł. składa się honorarium pełnomocnika procesowego pozwanego ustalone na podstawie § 6 pkt. 5 i § 11 pkt. 3 w związku z § 13 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz.461). Rozporządzenie to zostało uchylone przez obowiązujące od dnia 1 stycznia 2016 roku rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015, poz. 1800). Jednakże w § 21 tego rozporządzenia wskazano, że do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia stosuje się przepisy dotychczasowe do czasu zakończenia postępowania w danej instancji. Apelacja została wniesiona 21 października 2015 roku, wobec czego należało zastosować przepisy obowiązujące w tej dacie.

Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw ku zastosowaniu wobec powodów dobrodziejstwa wynikającego z treści art. 102 kpc. W Kodeksie postępowania cywilnego przewidziano możliwość odstąpienia od ogólnej zasady odpowiedzialności za wynik sprawy, w przypadku zaistnienia w sprawie nadzwyczajnych okoliczności. Miał to na uwadze Sąd pierwszej instancji, który nie obciążył powodów kosztami procesu strony przeciwnej. Jednakże nie sposób i postępowaniu apelacyjnym dopatrzeć się okoliczności, które w rezultacie mogłyby skutkować nieobciążaniem powodów kosztami procesu. Całkowite dobrodziejstwo wynikające z treści art. 102 kpc zastosował już Sąd pierwszej instancji. Norma z art. 102 kpc ma charakter dyskrejonalny i stanowi szczególnego rodzaju uprawnienie sądu rozpoznającego sprawę, wolę sądu należy uszanować. Jednakże nie oznacza to absolutnie tego, iż w sposób automatyczny norma z art. 102 kpc winna być stosowana w kolejnych instancjach. Uzasadnienie wyroku Sądu pierwszej instancji sporządzone zostało w sposób staranny, a jego wnikliwa lektura winna była przekonać powodów ku zaniechaniu kontestowania werdyktu Sądu.

SSO Aneta Pieczyrak-Pisulińska SSA Elżbieta Karpeta SSA Lucyna Świdorska-Pilis